

Впровадження та застосування інформаційних систем у бібліотеках. Заява ВГО «Українська бібліотечна асоціація»

*Затверджено Президією
ВГО «Українська бібліотечна асоціація»
1 лютого 2021 р.*

Повсюдна цифровізація – одна з ознак сучасного світу, в якому наше щоденне життя неможливе без інформаційних технологій. Сьогодні ІТ застосовуються у кожному з напрямів роботи бібліотеки: і для організації бібліотечних процесів, і для надання послуг, і для налагодження ефективної комунікації з користувачами. Особливої актуальності це набуває в умовах пандемії.

На жаль, констатуємо факт, що з комп'ютеризацією та інтернетизацією бібліотек в Україні великі проблеми. У впровадженні інформаційних систем ми відстаємо від зарубіжних бібліотек на 20 років. Більшість українських бібліотек або не автоматизували свої процеси, або використовують застарілі версії бібліотечних систем російського виробництва, або працюють з українськими розробками програмного забезпечення, які не підтримують сучасних міжнародних стандартів.

Останніми роками в Україні активізувалися процеси впровадження ІТ у бібліотеках. Тут відзначаємо позитивні тенденції – використання інформаційних систем, які випробувані і працюють у бібліотеках по всьому світу та підтримують міжна-

родні стандарти. Є й інші приклади – застосування програмного забезпечення, розробленого в короткі терміни без підтримки відповідних стандартів, що є обов'язковими для бібліотечних систем.

У зв'язку з ситуацією, що склалася, Всеукраїнська громадська організація «Українська бібліотечна асоціація», маючи великий експертний досвід у застосуванні інформаційних технологій у бібліотеках, робить наступну заяву.

Щоб надавати якісні послуги користувачам, кожна бібліотека повинна мати комп'ютерну техніку, доступ до швидкісного інтернету, кваліфікованих фахівців та використовувати спеціальні інформаційні системи (програмне забезпечення), які підтримують сучасні міжнародні стандарти.

До таких спеціальних інформаційних систем для бібліотек належать:

- автоматизовані бібліотечні інформаційні системи (АБІС), призначені для автоматизації роботи з паперовими фондами, зокрема створення електронного каталогу;
- системи автоматизації процесу оцифрування документів і створення зокрема електронних бібліотек та репозитаріїв;

- програмне забезпечення для автоматизації роботи з віддаленими електронними ресурсами, зокрема передплаченими повнотекстовими базами даних;

- інтегровані бібліотечні системи нового покоління, які автоматизують роботу з усіма типами бібліотечних ресурсів в одному програмному рішенні;

- пошукові системи, призначені для організації доступу до всіх ресурсів однієї бібліотеки або декількох бібліотек (зведені каталоги) через єдиний вебінтерфейс.

Підтримка відповідних міжнародних стандартів є обов'язковою умовою при виборі програмних продуктів для впровадження у бібліотеках. Саме це забезпечує їхню технологічну сумісність, інтегрування між собою та у міжнародні проекти, участь у національних проєктах централізованої каталогізації, зведеного каталогу, національної електронної бібліотеки.

Основними, але не виключними, стандартами, що повинні підтримуватися бібліотечними інформаційними системами, є: MARC 21, RDA, DC/MODS, Z39.50/OAIPMH. Програмні рішення мають постійно удосконалюватися та враховувати нові стандарти, що будуть з'являтися.

Наразі існує достатня кількість програмних рішень для бібліотек, як комерційних, так і відкритого коду, що підтримують сучасні міжнародні стандарти і можуть бути впроваджені в українських бібліотеках. Дотримання відповідних міжнародних бібліотечних стандартів також є обов'язковим при розробленні нового програмного забезпечення.

Кожна бібліотека є суб'єктом у виборі та має право самостійно вирішувати, які саме інформаційні системи їй використовувати.

Слід пам'ятати, що впровадження спеціального програмного

забезпечення, в тому числі у бібліотеках, працює у тріаді «якість-ціна-час» та є довгостроковою інвестицією. Важливо приймати правильні рішення, враховуючи всі фактори в довготерміновій перспективі. Адже ціна помилок, зроблених на початковому етапі, може бути високою, означати неефективне використання державних коштів і стати перешкодою у розвитку бібліотек, їхній інтеграції у національний та світовий інформаційний простір.

Виходячи з вищесказаного, ми звертаємося

До бібліотекарів:

- вивчайте світовий досвід і кращі українські практики впровадження ІТ у бібліотеках та застосуйте у себе;

- відстоюйте свою суб'єктність у виборі програмного забезпечення для своїх бібліотек;

- обирайте лише ті інформаційні системи, що підтримують відповідні міжнародні стандарти;

- будьте професіоналами, пропонуйте своїм користувачам лише якісні продукти, обов'язково створюйте бази даних (електронні каталоги, електронні бібліотеки, репозитарії тощо) з дотриманням міжнародних стандартів.

До представників органів центральної влади:

- візьміть до уваги, що сучасні бібліотеки є потужним інструментом у забезпеченні кожному можливості навчатися упродовж життя, у розвитку людського капіталу та інтелектуального суспільства;

- зробіть усе можливе, щоб кожна бібліотека в Україні – від національної до сільської – була сучасною, мала достатньо комп'ютерної техніки, доступ до швидкісного інтернету, відповідне програмне забезпечення, кваліфікованих фахівців та надавала користувачам якісні послуги.

До представників органів місцевого самоврядування:

- візьміть до уваги, що сучасні бібліотеки є потужним інструментом для розвитку спроможної громади;

- зробіть усе можливе, щоб бібліотеки у вашій громаді були сучасними, мали достатньо комп'ютерної техніки, доступ до швидкісного інтернету, відповідні інформаційні системи, кваліфікованих фахівців та надавали користувачам якісні послуги;

- пам'ятайте про суб'єктність бібліотек у виборі програмного забезпечення. Нав'язуючи бібліотекам впровадження систем, які не підтримують відповідних стандартів, ви обмежуєте їхній розвиток.

Звертаємося до українських та зарубіжних експертів з бібліотечних ІТ, представників державної влади та управління, керівників бібліотек, бібліотекарів, які працюють з інформаційними системами, усіх, хто прагне, щоб українські бібліотеки були сучасними, долучитися до підписання цієї заяви.

Це можна зробити за посиланням: https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfyOlvdMO68RadoWG2H81g5uNN_eU36HMjLnNZz8ABVaoqw/viewform.

Перелік тих, хто підписав заяву можна переглянути за адресою: https://docs.google.com/document/d/1TIESK60Dimu4zAWFj_4Zgnzw1x1qXZd82p515673zk/edit.

Офіційний текст заяви розміщено за адресою: https://www.google.com/url?q=http://ula.org.ua/administrator/components/com_civicrm/civicrm/extern/url.php?u%3D53692%26qid%3D1547706&source=gmail&ust=1614255347318000&usg=AFQjCNEhW3MPb03aN6YdZuitcoAdwGOINA.